

Demokrati på nordjysk

Paper til NOPSA-kongres, Ålborg, 15.-17. august

Jakob Linaa Jensen, ph.d.-studerende, Institut for Statskundskab, Århus Universitet

Internettet er ofte blevet fremhævet som et nyt medium, der kan bidrage til en radikal fornyelse af demokratiet, ikke mindst den politiske offentlighed. Muligheden for elektronisk at koble borgerne sammen til politiske debatter har ofte været fremhævet, og det er blevet hævdet, at Internettet rummer store perspektiver for at etablere den ideelle samtalsituation med lige adgang for alle argumenter, som Jürgen Habermas ser som den politiske offentligheds konkrete indhold.¹

Endvidere er det blevet hævdet, at Internettet kan bidrage til at styrke båndene mellem borgere og politikere og bidrage til at mindske det gab, der ofte påstås at eksistere mellem de to grupper. Styrkelsen af disse bånd skal bl.a. ske gennem åben adgang til regeringen og dens informationer og mindskelse af barriererne for kontakt til politikerne.²

Alle disse muligheder skal ses på baggrund af en række krisetegn ved det vestlige, repræsentative demokrati, som ofte og vedholdende er blevet påpeget: eksempelvis kan nævnes lav valgdeltagelse, faldende grad af partimedlemskab, manglende inddragelse af borgerne i politiske beslutninger, og undersøgelser blandt borgerne, der afslører omfattende mistillid til politikerne.³

På denne baggrund er det naturligt interessant at hørte konkrete erfaringer med, hvorledes og i hvilket omfang Internettet kan påvirke de demokratiske processer i en gunstigere retning. Et konkret eksempel på et storstilet forsøg er Nordjyllands Amts "Nordpol.dk", der er det hidtil mest ambitiøse danske projekt for inddragelse af Internettet i demokratiske processer. Det følgende skal derfor omhandle projektets forløb og resultater med henblik på at belyse, hvorvidt et ambitiøst, offentligt støttet og styret projekt kan bidrage til at opfylde nogle af de demokratiske forhåbninger og idealer omtalt ovenfor. Samtidig kan gennemgangen også give vigtige fingerpeg om, i hvilken retning man bør gå for i størst muligt omfang at realisere Internettets demokratiske potentiale.

Nordpol.dk – baggrund og formål

Baggrunden for Nordpol.dk skal søges i to forhold: for det første det faktum, at Nordjyllands Amt til amtsrådsvalget i 1997 havde landets laveste stemmeprocent med kun 68,4%. Ikke mindst de unge vælgere svigtede, og det var åbenlyst, at interessen for og deltagelsen i amtspolitik var faldende. For det andet udnævnelsen af Nordjyllands Amt til dansk IT-fyrtårn i 2000. Med IT-fyrtårnet blev der iværksat en lang række projekter, der havde til formål at gøre Nordjyllands Amt til den mest åbne digitale forvaltning i 2005, blandt andet gennem skabelse af en mere gennemskuelig

¹ Denne debat har været meget omfattende og naturligvis også fremkaldt en del kritik. For eksempler på denne diskussion, se bl.a. (Graham 1999: 60), (Hoff, Löfgren & Johansson, 1999: 62ff) og (Shapiro 1999: 122-23).

² Argumentationen findes bl.a. hos (Lewis, 1999).

³ Disse fænomener er rigt omtalt i litteraturen og er blevet benævnt deltagelseskrisen og legitimitetskrisen. Her kan blot henvises til (Barber, 1984: xvii), (Bryan, Tsagarousianou & Tambini, 1998: 3) og (Shapiro, 1999: 21-22).

beslutningsproces.⁴ Det er ideen bag Nordpol.dk, at et vigtigt element heraf er at give borgerne mulighed for at deltage i en dialog om politiske prioriteringer og dermed forhåbentlig også øge interessen for det lokale demokrati. De eksplicite mål for projektet var at øge interessen for politik blandt borgerne, at udbrede kendskabet til det amtslige niveau, og at skabe dialog mellem borgere og politikere.⁵

Projektets design og udførelse var bygget på ovennævnte visioner og en række erfaringer, deriblandt det danske kommunalvalg i 1997, hvor blandt andre Kommunedata stod bag landsdækkende forsøg på at skabe debat mellem borgerne og tilbyde politisk information via Internettet. Antallet af deltagere og indlæg i debatten var dog begrænset, og projektet blev efterfølgende ikke vurderet som den store succes. I analysen af projektet påpeger Hoff m.fl., at årsagen til den manglende succes skyldtes en kombination af et uklart formål med projektet, et begrænset antal husstande med internetadgang og vigtigst, manglende tilvæning til et nyt medium som Internettet.⁶ Med den stærkt øgede adgang til Internettet (omkring 70% ved projektets lancering) og en generelt større IT-parathed var forventningerne til Nordpol.dk derfor noget højere. Dertil kom, at man gennem massiv annoncering i andre medier søgte at henlede opmærksomheden på projektet.

Hovedelementet i Nordpol.dk var hjemmesiden med samme adresse, som var hjemsted for debatten mellem borgerne og politikerne, informationer om amtet og lejlighedsvis "live-chat" mellem borgere og politikere. Projektets målgruppe var således politikere, borgere og i særlig grad førstegangsvælgere, der i Nordjylland traditionelt har en specielt lav politisk deltagelse. Det er blevet påpeget, at Internettets demokratiske potentiale måske er størst hos ungdommen, for hvem brugen af Internettet falder naturligst.⁷ Ræsonnementet var derfor, at Internettet kunne være et særligt velegnet redskab til at gøre de unge interesserede i politik.

Nordpol som politisk offentlighed

Det følgende er først og fremmest en undersøgelse af Nordpol.dk som en politisk offentlighed medieret af Internettet. Det er en del af forfatterens ph.d.-afhandling, hvor formålet er at undersøge perspektiverne og betingelserne for politisk offentlighed via Internettet. Blandt afgørende spørgsmål er, hvilke ressourcer det kræver at deltage, hvorledes debatten foregår, og hvorvidt netdebatter overhovedet har sammenhæng med og effekt på den øvrige politiske dagsorden. Som sådan er nærværende paper del af en større sammenhæng⁸ og skal derfor betragtes som en delundersøgelse. Jeg har af pladshensyn søgt at reducere det bagvedliggende teoretiske begrebsapparat til et minimum for at give plads for konkrete analyser og konklusioner om projektets forløb, succes og rækkevidde.

I en klassisk habermasiansk fremstilling skal den politiske offentlighed forstås som bindeleddet mellem borgerne og det politiske system. Som sådan tjener offentligheden flere forskellige funktioner: den er et forum for dialog men også for demokratisk refleksion, udvikling af fælles politiske værdier og fastsættelse af den politiske dagsorden.⁹

4 Nordjyllands Amt, 2002: 3

5 Nordjyllands Amt, 2002: 4

6 (Hoff, Löfgren & Johansson, 1999: 81-82).

7 (Hoff, Löfgren & Johansson, 1999: 69-70).

8 I denne sammenhæng indgår bl.a. undersøgelse af to andre internetoffentligheder: en privat, anarkistisk organiseret "Usenet"-gruppe, dk.politik, og det hidtil mest succesfulde forsøg med lokaldemokrati via nettet, Minnesota E-democracy i USA. Der vil lejlighedsvist blive refereret til enkelte erfaringer fra disse to cases, hvor det giver mening at perspektivere.

⁹ Se f.eks. Linaa Jensen, 2001

I litteraturen siden Habermas har et afgørende element i denne proces været deliberation, oftest forstået som saglig og respektfuld fremadskridende debat, hvor argumentet er i centrum, og hvor man lytter og gensidigt søger at overbevise hinanden med argumenter. Der har dog ikke været enighed om, hvad der er det primære formål med disse deliberative processer. Eksempelvis ville den tidlige Jürgen Habermas lægge vægt på, at målet er at finde frem til en rationel fornuft, en slags politisk sandhed, der skal være rettesnor for eksterne politiske beslutninger, hvorimod blandt andre James Fishkin i højere grad fokuserer på deliberationens interne aspekter og lægger vægt på den demokratiske lærings- og uddannelsesproces.¹⁰ I denne fremstilling vil den sidstnævnte opfattelse være fremherskende. Vi vil således ikke blot operationalisere deliberation som graden af dialog og respekt mellem deltagerne men også som graden af oplysning, deltagerne gennemgår, og mængden af ny information, der tilvejebringes i debatten.

Med Nordpol.dk har man en offentlighed, hvor både borgerne og politikerne er aktører. Dermed får deliberationen (eller dialogen om man vil) en både horisontal og vertikal deliberation. Derfor skal det ikke blot undersøges, hvorvidt borgerne gennemgår deliberative processer men også, hvorvidt borgere og politikere bringes til større dialog og indbyrdes forståelse, noget der var et eksplicit mål for projektet.

I det følgende skal vi først og fremmest belyse omfanget og karakteren af selve debatten på Nordpol. Efter nogle indledende kvantitative mål, vil der blive fokuseret på graden af dialog og tonen for debatten som helhed og blandt henholdsvis borgerne og politikerne. Desuden vil det blive berørt, i hvilket omfang debatten præges af argumentation, tilvejebringelse af ny information og eksplicit deliberation. I denne analyse vil et vigtigt element være at sammenligne debattens horisontale og vertikale dimension. Der vil således blive skelnet imellem, hvorledes dialogen er foregået indenfor henholdsvis politiker- og borgergruppen. Desuden vil det blive undersøgt, hvordan samspillet mellem borgere og politikere har været, blandt andet for at belyse, hvorvidt Nordpol har bidraget til at mindske afstanden mellem disse to grupper. Endelig skal vi belyse, i hvilket omfang Nordpol har ført til øget oplysning og information blandt deltagerne.

Selv om en stor del af fokus således er på debatten og dialogen i sig selv, skal vi også undersøge, i hvilket omfang Nordpol har haft konsekvenser for den politiske dagsorden: er der tale om reel effekt eller har det mest haft karakter af en ”kaffeklub”? Dernæst er det nærliggende at spørge, hvem der har deltaget i debatten på Nordpol, blandt andet for at afdække hvilke ressourcer, det kræver at deltage i debatten, og hvorvidt man har fået mobiliseret nye grupper, som f.eks. førstegangsvælgerne. Endelig skal vi også belyse, hvorledes deltagerne har oplevet debatten og diskutere designets betydning for projektets faktiske forløb.

Metode

Undersøgelsen er generelt baseret på tre forskellige datakilder: For det første selve debatten på Nordpol.dk, der er gjort til genstand for omfattende kvantitative og kvalitative analyser. For det andet besvarelserne på et spørgeskema, som Nordjyllands Amt postede på projektets hjemmeside, og som 82 deltagere valgte at besvare. For det tredje kvalitative data fra selve projektet indhentet ved møder og samtaler med Nordjyllands amt og fra diverse papirer og rapporter publiceret før under og efter projektets gennemførelse.

¹⁰ Habermas, 1975, Ess, 1996: 211, Fishkin, 1991: 36

Undersøgelsen af debattens indhold

Det helt centrale i denne undersøgelse er analysen af debatten, ikke mindst dialogen mellem borgere og politikere. For at foretage en detaljeret men systematisk undersøgelse af denne er der gjort brug af indholdsanalyse ved hjælp af det avancerede program MaxQda. Indholdsanalyse indebærer, at enkelte tekstenheder kodes ud fra teoretisk relevante kategorier for derved at kunne give et mere overordnet og kvantitativt billede af debattens form og indhold.¹¹

Det var oprindeligt planen at kode samtlige indlæg, men på grund af projektets succes viste det sig en for omfattende opgave. Antallet af indlæg nåede 450, og derfor blev det nødvendigt at udvælge en stikprøve. For at sikre, at man kan analysere en hel debat i sammenhæng, er der ikke udvalgt tilfældige indlæg men derimod udvalgte debatter, hvor alle indlæg så analyseres. Til den forestående analyse er således udvalgt debatterne indenfor fire ud af otte debatområder: ”veje og kollektiv trafik”, ”sociale tilbud og psykiatri”, ”natur og miljø” og ”yderligere emner”. Områderne er udvalgt ud fra emnespredning og en passende varians af omfattende og mindre livlige debatter og ud fra, at stikprøven gerne skulle udgøre cirka halvdelen af samtlige indlæg. Resultatet er blevet, at N udgøres af 239 indlæg.¹²

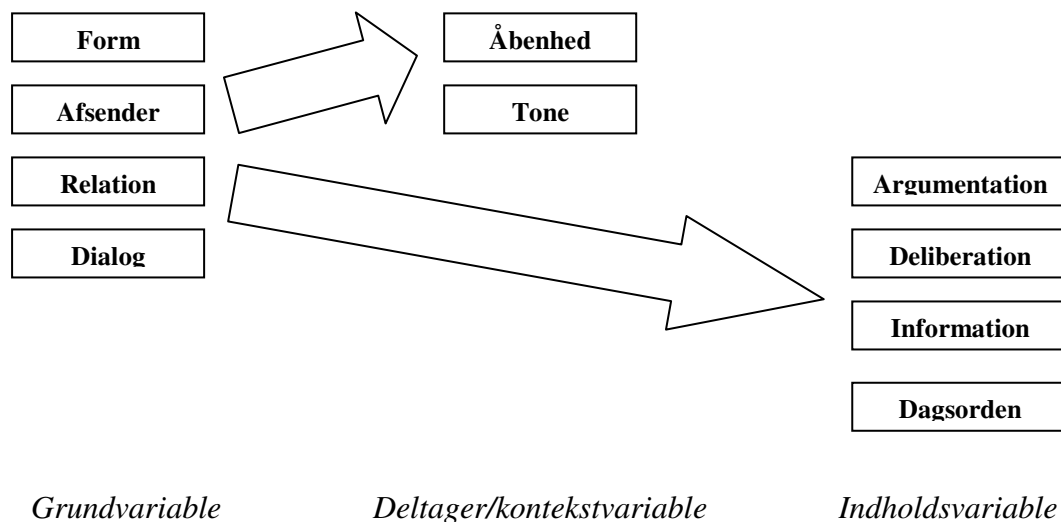
Næste skridt var at udvikle passende kategorier for kodning af de enkelte indlæg, der kunne anvendes som variable i den videre analyse. For at afdække debattens overordnede form og relationer mellem deltagerne opstilledes kategorierne form, afsender, relation og dialog. Disse fire tjener som grundvariable, der handler om indlæggets karakter og kontekst. Samtlige indlæg har kunnet kodes for disse kategorier. De næste to kategorier vedrører bidragsyderen, hvor åbent denne står frem, og hvilken tone, der anvendes i indlægget. Det er med andre ord mere kontekstuelle variable, der har til formål at sige noget om deltagerne og debattens generelle tone. Det har været muligt at kode alle indlæg for disse to kategorier. De sidste fire kategorier tjener som indholdsvariable: argumentation, deliberation, information og dagsorden. Formålet er at afdække det enkelte indlægs substans. Hvorvidt og hvorledes argumenteres der, foregår der en deliberation i form af refleksion, stillingtagen eller overbevisning igennem indlægget, tilbydes eller søges der information, og placerer indlægget sig i forhold til en ekstern dagsorden? Det er klart, at langt fra alle indlæg opfylder disse formål. Kun cirka halvdelen af indlæggene har kunnet kodes indenfor hver kategori.¹³

I de konkrete analyser vil alle disse variable først blive gennemgået hver for sig med hensyn til frekvens o.l., mens relationelle analyser især vil anvende afsender og relation som uafhængige variable med henblik på at afdække forskelle i form, tone og bidrag til debatten afhængigt af, hvem afsenderen er, og i hvilken formel relation, indlægget indgår. En grafisk oversigt over de forskellige variable og deres rolle i analysen fremgår af figur 1.

¹¹ Indlæggene i debatten er valgt som den relevante analyseenhed. Hvert enkelt indlæg er altså set som en enhed i debatten og i forbindelse med undersøgelsen af relationer mellem de forskellige grupper af deltagere. For en diskussion af valget af adækvate analyseenheder i indholdsanalyse, se bl.a. Weber, 1990.

¹² Der er i kategorien ”yderligere emner” enkelte indlæg, der ligger udenfor perioden. De er her udeladt, da formålet med denne undersøgelse er at undersøge debatten i en valgkamp. Der er tale om ganske få indlæg.

¹³ Dette er helt indlysende, da der som regel ikke foregår aktiv deliberation i et indlæg, hvor posteren spørger efter ny information eller refererer til en ekstern dagsorden. Endvidere er der selvfølgelig nogle totalt ”tomme” indlæg, der ikke har kunnet kodes for nogle af de fire indholdsvariable.

Figur 1: oversigt over de udledte variable og deres rolle i den videre analyse

Spørgeskemaet

For at få en ide om, hvem der læste og deltog i debatten, havde deltagerne i perioden 12. november til 9. december mulighed for at besvare et spørgeskema på hjemmesiden Nordpol.dk.¹⁴ I alt 82 besvarede spørgeskemaet¹⁵, og selv om man ikke med et sådant survey på en webside har de store muligheder for at kontrollere for repræsentativitet, bidrager det trods alt til at give et billede af debattens deltagere og deres oplevelse heraf. Hvad angår deltagerens sammensætning kan vi dog fastslå, at hele 57,3 procent er ”lurkers”, det vil sige, at de ikke har postet indlæg i debatten. 33% har postet 1 eller 2 indlæg, 6% to til fem indlæg, mens under 4% har postet flere end fem indlæg.¹⁶

Andre kvalitative data

Forfatteren har fra et tidligt tidspunkt i projektet været i løbende dialog med de projektansvarlige hos Nordjyllands Amt og har haft adgang til relevante dokumenter om baggrunden for projektet, de forskellige faser og endeligt de afsluttende evalueringer. Først og fremmest har referater fra fokusgruppemøder, der afdækker forskellige grupper ideer og opfattelser både før og efter debatten, været til stor nytte i vurderingen af projektets succes og interaktionen mellem borgere og

¹⁴ Det skal anføres at sådanne online surveys altid er problematiske. Man har ikke nogen sikker ide om, hvorvidt de deltagende personer er repræsentative for sidens deltagere som helhed. Andre metoder kunne have været at poste, til alle e-mail adresser, der havde postet, sådan som forfatteren har gjort det i sin analyse af nyhedsgruppen dk.politik i forbindelse med løbende ph.d.-afhandling. Imidlertid giver den her anvendte metode såkaldte ”lurkers”, d.v.s. folk, der læser og følger debatten men ikke poster, mulighed for at svare. Som sådan har begge metoder altså både fordele og ulemper. Med nærværende metode har man faktisk fået fat på ”lurkers”.

¹⁵ Deltagerne var jævnt fordelt mellem førstegangsbrugere 29 og erfarne brugere, der løbende fulgte debatten 35%. Der ind i mellem havde del fleste andre besøgt debatten mellem 1 og 5 gange i alt.

¹⁶ Den egentlige målgruppe for dette survey var borgerne (og evt. politikere, der ikke var kandidater). Hvad angår kandidaternes opfattelse af debatten, er der brugt kvalitative data fra den løbende dialog og efterfølgende fokusgruppemøder, da et egentligt kandidatsurvey resulterede i meget få svar.

politikere. Derudover er der taget feltnoter i forbindelse med besøg i Nordjyllands Amt og gennemlæsningen af debatten. Sådanne oplysninger tjener til formål at støtte og supplere forfatterens egne analyser og konklusioner.

Debatten på Nordpol – struktur og form

Man havde fra starten valgt en styrende ramme for debatten, idet man fra amtets side havde valgt at opstille otte emner: Erhvervsliv, Kultur, Natur, miljø og planlægning, Sociale tilbud og psykiatri, Sygehuse og sundhed, Uddannelse og specialundervisning, Veje og kollektiv trafik og Yderligere emner. Senere blev nogle af disse emner inddelt i underemner alt efter, hvilke spørgsmål, der kom op i de enkelte debatter. Således påkaldte især en debat om en mulig tredje Limfjordsforbindelse sig enorm interesse under kategorien ”Veje og kollektiv trafik” med ikke mindre end 76 indlæg. Denne debat var meget heftig og til tider også ganske personlig og kan vel ses som et eksempel på, at folk kan motiveres til at diskutere på Internettet, når emnet er nære ting, der vedrører dagligdagen.

Fra lanceringen 10. september frem til valget 20. november kom der i alt 450 indlæg. Dette må siges at overgå amtets initiale, men nok vel pessimistiske forventninger til debatten, hvor man indledningsvist satte en grænse på 200 indlæg som kvantitativt succeskriterium for debatten.¹⁷ Af de 450 indlæg kom i alt 2/3 (300) fra politikere og 1/3 (150) fra borgere.¹⁸ I min stikprøve på 239 er der 140 indlæg fra politikere og 99 fra borgere, henholdsvis 58,6 og 41,8%. Stikprøven rummer altså en mindre skævhed i forhold til den samlede debat, men det ændrer ikke ved det overordnede billede af, at politikerne i et vist omfang har domineret debatten. Dette kan blandt andet hænge sammen med en aktiv markedsføring over for politikerne fra amtets side, hvor de blev opfordret eller ligefrem håndplukket til at deltage for at sætte debatten i gang.

Debattens overordnede karakteristika

Først og fremmest kan der være grund til at spørge, hvad for en type indlæg, der prægede debatten på Nordpol. Helt overordnet kan man skelne mellem reelle debatindlæg, uvedkommende indlæg og de indlæg, hvor der udvises refleksion over debatten. Af de 239 indlæg i stikprøven er de 226 eller 94,6% reelle indlæg i debatten, 10 (4,2%) må karakteriseres som uvedkommende, mens de sidste tre reflekterer over debatten uden at bidrage til denne. Af de 226 reelle indlæg er der yderligere 15 indlæg, der også reflekterer over debatten, hvilket bringer det samlede antal af reflekterende indlæg op på 18 eller 7,5% af samtlige indlæg.¹⁹

Man kan endvidere danne sig et nyttigt overblik over debatten ved at se på det enkelte indlægs placering i den overordnede debat.²⁰ I debatten som helhed er der 52 indlæg, der starter en debat, 168 der er svar på eksisterende indlæg og endelig 19 indlæg, der må betegnes som enetale.

¹⁷ Tallet skal bl.a. ses på baggrund af, at Regionsplanen for amtet på tre måneder i efteråret 2000 forårsagede 89 indlæg i en debat på nettet. Den mere intense markedsføring plus formodede større IT-parathed danner baggrunden for, at der forventedes langt flere indlæg på Nordpol.dk. Se Nordjyllands Amt, 2002: 11.

¹⁸ I visse tilfælde kan det være svært at skelne. ”Politiker” betyder her registrerede kandidater, der var angivet med et mærke på debatsiderne, men også eksempelvis partiforeningsformænd, der ikke stillede op.

¹⁹ Disse indlæg er vigtige at studere, da en sådan analyse kan fortælle noget om, hvorledes debatten søger at opretholde sig selv. En sådan særskilt analyse følger senere.

²⁰ Principielt burde man være i stand til at foretage en sådan overordnet analyse blot ved at foretage en optælling af debattens ”tråde”. Imidlertid afdækker dette ikke, om nogen starter en ny debat midt i en tråd eller svarer på en eksisterende debat ved at starte en ny tråd. Ligeledes kan graden af enetale i et indlæg ikke afdækkes. Det er derfor nødvendigt at kode hvert enkelt indlæg og anlægge en kvalitativ analyse.

For at sætte debatten på Nordpol ind i en større sammenhæng har jeg sammenlignet med lignende tal fra debatten på dk.politik, en ”anarkistisk”, umodereret Usenet-gruppe, jeg har studeret som led i min ph.d.-afhandling.

	Nordpol.dk		Dk.politik	
	Antal:	I procent:	Antal:	I procent:
”Start”-indlæg	52	21,8%	18	5,8%
”Svar”-indlæg	168	70,3%	261	83,9%
”Enetale”	19	7,9%	32	10,3%
Total	239	100%	311	100%
Gennemsnitlig debatlængde ²¹	4,6 indlæg		17,2 indlæg	
Grad af dialog ²²	8,8		8,2	

Tabel 1: karakteren af indlæg på hhv. Nordpol og dk.politik

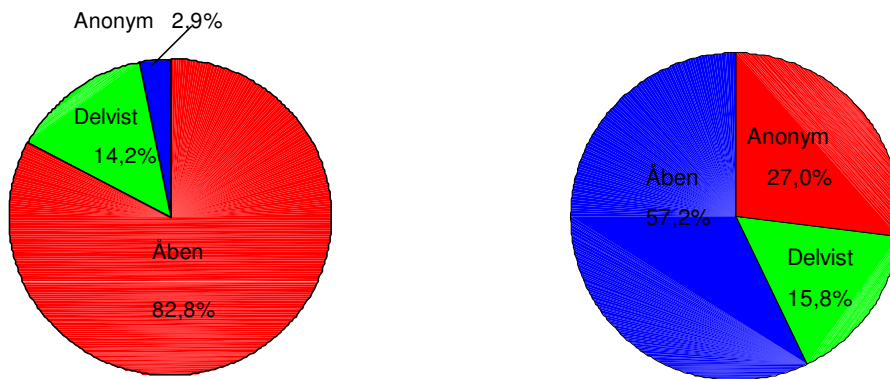
Det ses, at debatterne på Nordpol generelt er kortere end på dk.politik. Dette har noget at gøre med forholdsvis langt flere startindlæg men skal også ses i forhold til, at megen kommunikation på Nordpol har form som spørgsmål og svar borgere og politikere imellem eller som længere læserbrevslignende indlæg. I forhold hertil er debatten på dk.politik ofte præget af mange lange diskussioner, hvor der gives hurtige (ofte omgående) svar på andres indlæg. Kvantitativt set er graden af dialog indenfor de enkelte debatter dog stort set den samme som på dk.politik. Jeg skal vende tilbage til debattens sammenlignelighed med kendte debatformer senere.

Åbenhed og tone i debatten

Nordjyllands Amt havde fra starten opfordret kraftigt til, at deltagere i debatten identificerede sig med fuldt navn og e-mail-adresse. Dette blev i stor grad fulgt, idet 198 (82,8%) står frem med begge dele. 34 eller 14,2% er delvist åbne i den forstand, at de oplyser enten fuldt navn eller e-mail adresse, mens kun 7 (2,9%) fremstår som anonyme. Alle disse 7 er borgere. Deltagerne på Nordpol.dk er generelt kendetegnet ved en større grad af åbenhed, end eksempelvis deltagerne på dk.politik, hvor det er fuldt ud accepteret at være anonym, om end gruppens officielle ”netikette” opfordrer til at oplyse navn og/eller valid e-mail-adresse.

²¹ Udregnet som samtlige indlæg divideret med startindlæg. Dette giver et meget overordnet billede. ”Enetale” er medregnet, da disse indlæg rent teknisk indgår som en del af debatten.

²² Udregnet som antal svarindlæg divideret med enetale-indlæg. Tallet afdækker den reelle grad af dialog, når der ses bort fra, at debatterne gennemsnitligt har forskellig længde.

Figur 2: graden af åbenhed hos deltagerne på hhv. Nordpol.dk og dk.politik målt efter indlæg

Indenfor Nordpol.dk er der en klar forskel på borgernes og politikeres grad af åbenhed, som det fremgår af tabellen nedenfor. Dette hænger naturligvis sammen med, at politikerne har en helt åbenlys interesse i at præsentere sig for vælgerne, og at stort set alle kandidater i kategorien ”politikere” på forhånd var associeret med en profil med navn, adresse m.v.

	Politikere		Borgere	
Åbenhed	139	99,3%	59	59,6%
Delvis åbenhed	1	0,7%	33	33,3%
Anonymitet	0	0%	7	7,1%
Total	140	100%	99	100%

Tabel 2: Graden af åbenhed for hhv. borgere og politikere på Nordpol.dk målt efter antal indlæg

Endelig er der spørgsmålet om den generelle tone i debatten på Nordpol.dk. Det er en grundantagelse i litteraturen, at en ideel politisk offentlighed er præget af gensidig saglighed og respekt blandt deltagerne. Heroverfor har det været hævdet, at tonen i netdebatter ofte er rå, uhøflig og præget af flaming, fordi deltagerne kan være anonyme, og fordi de ikke er begrænset af de sociale bånd, der gør sig gældende i fysiske politiske fællesskaber.²³

På debattens hjemmeside havde man fra starten etableret en overordnet ”netikette” eller guide til debatten. Heri hed det, at formålet med debatten var, at den skulle være så fri og åben som muligt. Deltagerne blev bedt om ikke at videregive følsomme personoplysninger, og derudover forbeholdt amtet sig ret til at slette indlæg, der måtte stride mod dansk lovgivning, herunder straffelovens bestemmelser om injurier og racistiske udtalelser. Det samme gjaldt for indlæg skrevet i en andens navn eller indlæg, der efter en almindelig opfattelse kan virke krænkende og stødende.

I vurderingen af de tonen i de enkelte indlæg har jeg søgt at kode efter et kontinuum gående fra eksplicit respekt til hån/had. Et flertal på 142 indlæg eller 59,4% er præget af enten eksplicit respekt eller saglighed, fordelt på 21 med udvist eksplicit respekt for et andet indlæg/deltager og 121 med udvist saglighed. 27 eller 11,3% rummer skepsis, sarkasme eller ironi overfor andre indlæg/deltagere, mens 11 eller 4,6% rummer ”flaming” i form af hån eller had

²³ Se bl.a. Jones, 1998: 3

overfor andre. Endelig er der godt 25% (59 indlæg), hvor der ikke udvises stillingtagen til andre indlæg eller deltagere. Disse er kodet som ”ligegyldighed”.

Som det fremgår af nedenstående figurer, er der en væsentlig større andel af indlæg med respekt og saglighed i debatten på Nordpol, end det er tilfældet for dk.politik. Beregner man et indeks for tonen i de to grupper, er tallene således henholdsvis 0,47 og 0,09.²⁴ Det tyder altså på, at en vis styring og opstilling af retningslinier for debatten leder til en respektfuld debat. Jeg skal senere vende tilbage til designets betydning for debattens karakter.

Figur 3: graden af respekt hos deltagerne på hhv. Nordpol.dk og dk.politik målt efter indlæg

Hvis man endeligt skal sammenligne tonen for henholdsvis borgere og politikere, er der en svag tendens til, at politikere opfører sig mere sagligt og respektfuldt i debatten end borgere (64,3% mod 52,6% i de to øverste kategorier). Dette bekræftes, såfremt man anvender samme indeks som før, hvor tallene er 0,59 for politikernes vedkommende og 0,32 for borgernes.

	Politikere		Borgere	
Respekt (+2)	15	10,7%	6	6,1%
Saglighed (+1)	75	53,6%	46	46,5%
Ligegyldighed (0)	31	22,1%	28	28,3%
Sarkasme (-1)	15	10,7%	12	12,1%
Hån/had (-2)	4	2,9%	7	7,1%
Total	140	100%	99	100%
Indeks	0,59		0,32	

Tabel 3: Tonen for hhv. borgere og politikere på Nordpol.dk målt efter antal indlæg

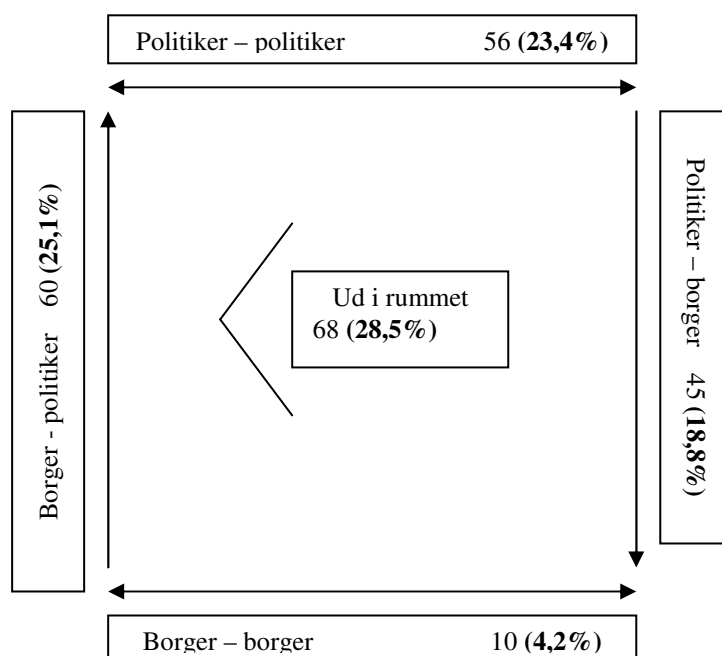
Som valgkampen skred frem var der dog undtagelser fra denne tendens. Der blev udvekslet gensidige beskyldninger mellem især venstrefolk og socialdemokrater, og en bestemt politiker kom med flere personangreb. Blandt andet blev manglende alder på et tidspunkt gjort til diskvalifikation for en anden ung kandidat.

²⁴ Dette giver mening, da ”tone” oprindeligt er kodet med udgangspunkt i en intervallskala. Indeks er beregnet ved at tildele variabelværdier fra 2 til -2 (hhv. respekt og hån/had) og derefter udregne et vægtet gennemsnit.

Debattens horisontale og vertikale dimensioner

Vurderet i forhold til andre forsøg på at skabe offentligheder på Internettet er det unikke ved Nordpol.dk, at man bevidst har inddraget politikerne i debatten. Der er derfor tale om en dialog på to dimensioner, en vertikal (borger-politiker) og en horisontal (borger-borger). I realiteten viste debatten, at der også foregik en omfattende debat politikerne imellem, så vi reelt har en horisontal dimension på både borger- og politikerniveau. I det følgende vil fokus være på begge dimensioner, både for at vurdere Nordpol.dk med traditionelle offentlighedsbriller og belyse, hvorvidt det bidrager til at bringe øget dialog mellem borgere og politikere.

Allerførst kan der for overblikkets skyld være grund til grafisk at fremstille debattens dimensioner og relationer og andelen af indlæg indenfor hver relation. Det skal nævnes, at der selvfølgelig også var deltagere, der brugte Nordpol.dk som et "Speakers corner" og postede indlæg uden nogen specifik adressat. Disse indlæg vil i det følgende være omtalt som "ud i rummet".

Figur 4: Indlæg på Nordpol.dk fordelt på relation mellem deltagere

Ud af de 68 indlæg ud i rummet er 41 (60,3% fra politikere) og 27 (39,7%) fra borgere. Der er, som det ses, i overvejende grad tale om vertikal dialog, altså en slags konsultation mellem borgere og politikere. Endvidere er der mange indlæg "ud i rummet", d.v.s. uden egentlig adressat. Derudover er der også en del indbyrdes debat mellem politikerne, mens der er meget lidt debat mellem borgerne. Disse forskellige relationer vil i det følgende blive anvendt som uafhængig variabel i analysen af debattens indhold for at afdække, om der er forskelle i argumentation, deliberation og information knyttet til afsender eller position i debatten.

Debattens indhold

Vi har i det ovenstående set, hvordan debatten på Nordpol overordnet set er forløbet, og hvordan tonen og omgangsformen har været mellem deltagerne. Der kan nu være grund til at gå nærmere ind i debattens mere kvalitative karakteristika. Helt konkret skal det belyses, hvordan og i hvilket omfang de enkelte indlæg bidrager til debatten. Det er altid vanskeligt og omdiskuteret, hvordan man konkret skal operationalisere en debats kvalitet. Jeg har som sagt valgt at kode indlæggene med udgangspunkt i tre kategorier: argumentation, deliberation og information.

Nu er det naturligvist ikke hvert eneste indlæg, der opfylder alle disse formål. I en debat som på Nordpol spørger nogle deltagere efter information, andre tilvejebringer den, nogle argumenterer for deres sag, og nogle slynger blot påstande ud i luften. Derfor er det langt fra alle indlæg, der har kunnet kodes for hver af disse kategorier. Således foregår der eksplicit argumentation (eller fremsættes en ubegrundet påstand) i 193 ud af 239 indlæg, eksplicit deliberation i 118 og søgning eller tilføjelse af ny information i 196.

Endvidere er grænsen mellem hvilken funktioner, et indlæg opfylder, ofte flydende. Et indlæg, hvor der argumenteres sagligt vil ofte også bidrage til deliberation, ligesom et indlæg med ny information også kan rumme eksplicit deliberation og argumenter. Endelig er der nogle få indlæg, der ikke opfylder nogen af de nævnte funktioner overhovedet. I analysen af henholdsvis argumentation, information og deliberation er i første omgang sammenlignet mellem henholdsvis politikere/borgere og de forskellige relationer i debatten for at afdække forskelle i argumentation, deliberation og information imellem disse grupper. Derefter er der taget hensyn til, hvor stor en procentdel af indlæggene indenfor hver af disse grupper, der totalt set opfylder de respektive funktioner, og på denne baggrund er der udregnet et ”indeks”. På denne måde skulle det alt i alt være muligt at sammenligne, hvorledes brugen af argumentation, information og deliberation fordeler sig på deltagere og debatrelationer.

Argumentation

I den meste litteratur om demokrati, debatter og deliberation er det en vigtig normativ antagelse, at argumentation er en vigtig del af et kvalificeret indlæg. Derigennem begrundes man sine synspunkter og øger sine chancer for at vinde tilslutning hertil. Heroverfor antages det som skadeligt for en debat, hvis man blot slynger påstande ud i luften.

I denne analyse er der således ikke blot kodet for argumentation men også for påstande. Jeg har således skelnet mellem:

- ekstern begrundelse, d.v.s. at debattøren inddrager eksterne kilder, information eller argumenter,
- intern begrundelse, d.v.s. at forfatteren argumenterer med udgangspunkt i egne synspunkter og holdninger,
- påstand, d.v.s. markering af synspunkter, der ikke på nogen måde søges begrundet.

På denne måde er det altså muligt at medtage indlæg, der ud fra et normativt ideal bidrager både positivt og negativt til debatten. Dette gør det muligt at udregne et samlet indeks, hvor det samlede argumentationsniveau i forhold til debattører og debattens relationer søges estimeret.

	Argumentation						Total (100 %)	Procent indlæg af argumentation	Index ²⁵
	Ekstern begrundelse		Intern begrundelse		Påstand				
<i>Afsender:</i>									
Politikere i alt	49	40,5%	61	50,4%	11	9,1%	121	86,4%	0,71
Borgere i alt	25	34,7%	39	54,2%	8	11,1%	72	72,7%	0,57
<i>Relation:</i>									
Politiker => politiker	25	50%	21	42,0%	4	8,0%	50	89,3%	0,75
Politiker => borger	13	37,1%	19	54,3%	3	8,6%	35	77,8%	0,64
Borger => borger	1	16,7%	5	83,3%	0	0%	6	60%	0,60
Borger => politiker	14	34,1%	22	53,7%	5	12,2%	41	68,3%	0,52
Ud i rummet	21	34,4%	33	54,1%	7	11,5%	61	89,7%	0,69
Total	74	38,3%	100	51,8%	19	9,8%	193	80,8%	0,65

Tabel 4: graden af argumentation fordelt på henholdsvis afsender og relation i debatten

Grundlæggende set forekommer der argumentation (eller påstande) i 80% af samtlige indlæg. Mens der tilsyneladende ikke er de store forskelle i borgernes og politikernes måde at argumentere på, benytter politikerne sig i højere grad end borgerne af argumentation i deres indlæg, nemlig 86,4 mod 72,7%, hvilket også giver sig udslag i en højere indeksscore.

Mere interessant er det dog at belyse forskelle i argumentation afhængigt af de forskellige relationer i debatten. Tendensen er at politikerne, især når de diskuterer med hinanden, benytter sig af en højere grad af eksterne begrundelser for de fremsatte synspunkter, mens borgerne i større grad diskuterer på baggrund af interne begrundelser, d.v.s. med udgangspunkt i egne holdninger.²⁶ Dette kan vel ikke overraske, eftersom politikerne i en valgkamp forventes at skulle begrunde deres synspunkter nøje og at have en generelt højere viden og indsigt end den almindelige borger. Jeg skal vende tilbage til dette i diskussionen af informationsstrømmene i debatten.

Der er ikke ekstreme variationer i fremsættelsen af påstande uden argumentation på tværs af relationer og grupper, men det kan dog konstateres, at fænomenet forekommer relativt lidt mere blandt borgere end blandt politikere, især når der diskuteres med politikere eller ”ud i rummet”.

Deliberation

Deliberation er et omdiskuteret koncept, om hvilket litteraturen er enormt omfattende. Det kunne argumenteres, at alle de her behandlede fænomener afdækker deliberation. I denne sammenhæng sigter betegnelsen dog til eksplicit deliberation i de enkelte indlæg, d.v.s. hvorvidt der tages stilling til andre debattørers indlæg og argumenter, og hvorledes indlægget bidrager til at bringe debatten ”fremad”. I den forstand ligger det her anvendte begreb vel nok tættere på Gutman og Thompsons begreb om reciprocitet, end på eksempelvis Habermas’ meget omfattende deliberationskoncept.²⁷

Også her er inddraget alle indlæg, der udviser en eller anden form for stillingtagen til andre indlæg, således også en negativ reaktion. Konkret er der skelnet mellem:

²⁵ Indeks er konstrueret som procentdel af indlæg med ekstern eller intern argumentation minus indlæg med påstande. Dette tal er derefter ganget med procentdel indenfor kategorien, hvor argumentation forekommer. Hermed får man et forsigtigt estimat for argumentationsniveau blandt forskellige grupper og relationer. Man skal naturligvis tage disse værdier med et gran salt, da der ikke er tale om en ”ægte” intervallskalavariabel.

²⁶ Relationen borger-borger indeholder kun 6 indlæg med argumentation, og det kan derfor argumenteres, at denne kategori giver et meget tilfældigt billede. Det vil derfor være overilet at drage konklusioner ud fra denne gruppe.

²⁷ Se f.eks. Gutman & Thompson, 1996.

- Overbevisning, der vises tegn på overbevisning som følge af en anden debattørs indlæg eller argumentation
- Fremadskriden, der tages stilling til et andet indlæg og/eller indlægget er med til at bringe debatten fremad ved at nye relevante argumenter, informationer eller pointer bringes på banen.
- Radikalisering, der udvises negativ stillingtagen til et andet indlæg og/eller debattøren radikaliserer sit hidtidige synspunkt.

Igen giver inddragelsen af både positiv og negativ deliberation mulighed for at tegne et mere omfattende billede af debatten og give et kvantitativt skøn over forskelle mellem grupper og relationer.

Afsender:	Overbevisning		Fremadskriden		Radikalisering		Total:	Procent af indlæg med deliberation	Indeks ²⁸
Politikere	5	6,4%	71	91%	2	2,5%	78	55,7%	0,55
Borgere	6	15%	30	75%	4	10%	40	40,4%	0,34
Relation:									
Politiker => politiker	2	4,7%	39	90,7%	2	4,7%	43	76,8%	0,70
Politiker => borger	2	7,7%	24	92,3%	0	0	26	57,8%	0,62
Borger => borger	2	40%	3	60%	0	0	5	50%	0,70
Borger => politiker	4	14,3%	21	75%	3	10,7%	28	46,7%	0,38
Ud i rummet	1	6,3%	14	87,5%	1	6,3%	16	23,5%	0,21
Total	11	9,3%	101	85,6%	6	5,1%	118	49,4%	0,46

Tabel 5: graden af deliberation fordelt på henholdsvis afsender og relation i debatten

Det ses, at politikernes indlæg er præget af en højere grad af deliberation end borgernes, både vurderet i forhold til det relative antal og i forhold til det estimerede indeks. Langt de fleste indlæg, i hvilke der udvises deliberation, er præget af fremadskriden. Et mindre antal indlæg rummer dog også eksplicit overbevisning, relativt flere for borgernes end for politikernes vedkommende (15 mod 6,4%).²⁹ Samtidig må det også siges, at debatten kan betegnes som præget af en lav grad af radikalisering. Kun i alt seks indlæg udviser en sådan tendens, hvilket bekræfter det indtryk, man som iagttager fik ved at følge debatten. Der var tale om et forum præget af få ekstreme påstande og skænderier. Et enkeltstående eksempel var dog en borgers injurier mod en privat virksomhed. Borgeren blev senere tvunget til at poste et dementi i debatten.

Ses der på deliberationen på tværs af relationer, er det en markant tendens, at der udvises en højere grad af deliberation mellem henholdsvis politikerne indbyrdes og borgerne indbyrdes, end der gør i dialogen mellem de to grupper. Den horisontale deliberation synes med

²⁸ Indeks for deliberation er udregnet ved, at overbevisning er tildelt værdien +2, fremadskriden +1, radikalisering -2. Derefter er det vægtede gennemsnit beregnet og ganget med procentdelen af indlæg, hvor deliberation forekommer. På den måde får man altså et sammenligneligt mål for de forskellige grupper, selv om andelen af indlæg med eksplicit deliberation varierer meget.

²⁹ Denne tendens skal dog tages med et forbehold grundet det lave nummer af indlæg i de to kategorier. Det giver mere mening at belyse de overordnede mål for deliberation på tværs af grupper.

andre ord kraftigere end den vertikale deliberation. Skal man sammenligne politikernes indlæg til borgerne med borgernes til politikerne er det endvidere tendensen, at den førstnævnte relation er præget af en højere grad af deliberation end den sidstnævnte med indeksværdier på henholdsvis 0,62 og 0,38. Det ser altså ud til, at politikerne forholder sig mere til borgernes indlæg end omvendt.

Eksempler på sådan imødekommenhed i helt konkrete tilfælde kan blandt andet findes i forbindelse med indlæg fra borgerne om behandling af depressioner, alkoholmisbrug og aflastning af børnefamilier med handicappede børn, altså ret konkrete henvendelser. Man kan derfor med god ret hævde, at deliberationen måske ikke så meget handler om gensidig dialog og argumentation men mere om en slags konsultationsproces, som det i høj grad kendes i en angelsaksisk politisk tradition.³⁰

Indlæggene ”ud i rummet” er præget af en markant lavere grad af deliberation end alle de andre typer af indlæg. Dette afspejler i et vist omfang en større grad af enetale, men vigtigere er dog det metodiske faktum, at indlæg i denne kategori ikke er rettet mod bestemte debattører og derfor også i mindre omfang må formodes at forholde sig til bestemte indlæg. Således indeholder denne kategori en del indlæg fra politikere, der blot promoverer sig selv eller genposter læserbreve, de tidligere har skrevet i avisen. Desuden forekommer der også tidligt i debatten indlæg fra politikere, der af Nordjyllands Amt er blevet bedt om at skrive for at sparke debatten i gang. Sådanne indlæg kan selvsagt ikke forholde sig til eksisterende.

Information

En tredje funktion for indlæg er at frembringe ny information i debatten, således at der kan argumenteres på et mere oplyst grundlag. I analysen af de enkelte indlæg skelnes der mellem, hvor der søges, og hvor der tilføjes ny information. Som det ses, er antallet af indlæg, der opfylder en informationsfunktion, væsentligt lavere end for argumentation og lidt lavere end for deliberation. Alligevel må det dog umiddelbart regnes for overraskende, at op imod 40% af alle indlæg rent faktisk bibringer debatten ny information. Det tyder umiddelbart på en ret oplyst debat.

Et eksempel herpå er en lang debat om amternes fremtid og mulige nedlæggelse, hvor både borgere og politikere deltager flittigt. Der bliver både efterspurgt og fremført megen ny information, og det er indtrykket, at debatten generelt bibragte deltagerne en øget grad af oplysning om amternes rolle, funktioner og udgifter

Afsender:	Information				Total	Procent af indlæg med information	Indeks ³¹	
	Tilføjes		Søges				Tilføjes	Søges
Politikere	63	98,4%	1	1,6%	64	45,7%	0,45	0,01
Borgere	25	59,5%	17	40,5%	42	42,4%	0,25	0,17
Relation:								
Politiker => politiker	21	95,5	1	4,5	22	39,3%	0,37	0,02
Politiker => borger	25	100%	0	0%	25	55,6%	0,56	0,00
Borger => borger	2	100%	0	0%	2	20%	0,20	0,00
Borger => politiker	13	48,1%	14	51,9%	27	45%	0,22	0,23
Ud i rummet	27	90	3	10	30	44,1%	0,40	0,04
Total	88	83,0%	18	17,0%	106	44,4%	0,37	0,08

Tabel 6: flow af information fordelt på henholdsvis afsender og relation i debatten

³⁰ Som bl.a. er baseret på den tætte tilknytning mellem politiker og valgområde. I USA kendt under ”Write to your congressman”, i Storbritannien ”Contact your MP”.

³¹ Indeks er udregnet respektivt for tilføjelse og søgning af information. Igen er det beregnet som procent af indlæg indenfor variabelkategori gange med procentdel af indlæg med informationsfunktion indenfor den respektive gruppe.

I alt er det 44,4% af alle indlæg, hvor der enten tilføjes eller søges information. Der er i alt 5 gange så mange indlæg der tilføjer information, som der søger den. Indenfor de enkelte grupper er det markant, at politikerne stort set udelukkende tilføjer information, mens borgerne fordeler sig mere ligeligt mellem tilføjelse og søgning.

Tendensen forstærkes, når man opdeler indlæggene efter relation. Imellem politikerne indbyrdes og i indlæggene fra politikerne til borgerne tilføjes der kun information. Næsten alle indlæg, der søger information, går derimod fra borgerne til politikerne. Der er også en høj grad af tilføjelse af information blandt de indlæg, der går ”ud i rummet”. Dette skyldes blandt andet de mange ”startoplæg” fra kandidater først i debatten og senere lange og informationstunge indlæg fra kandidater, ikke mindst i valgkampens slutspurt. Omvendt søger borgerne ofte information ved at spørge ud i rummet til kandidaternes holdning, f.eks. om udflytning af statslige arbejdspladser.

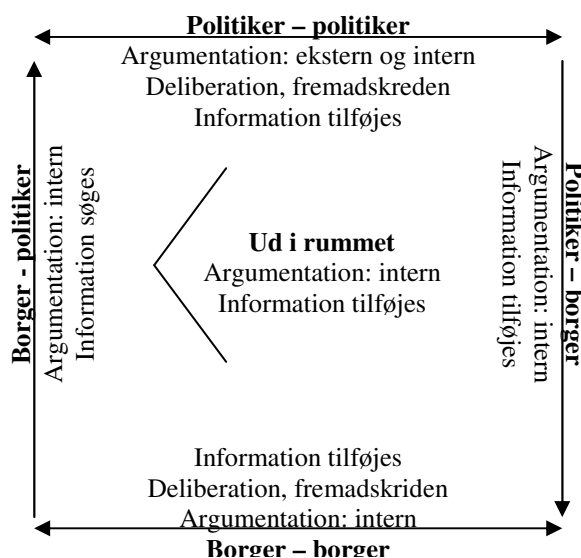
Billedet af informationsstrømmen er altså generelt, at informationen tilføjes fra politikerne til borgerne, mens den i høj grad søges den anden vej. Hvor deliberationen i overvejende grad foregik horisontalt, er det endvidere en interessant tendens, at informationsstrømmene i overvejende grad løber vertikalt.

Debatten overordnet set– indlæggenes funktioner og relationer

Der kan nu være grund til kort at sammenfatte de vigtigste tendenser beskrevet ovenfor. Som det er fremgået, forekommer eksplicit argumentation i et stort flertal af indlæggene. Da der samtidig fremsættes relativt få påstande uden bagvedliggende argumentation, er det overordnede billede, at der i argumentationstermer er tale om en kvalificeret debat.³²

Deliberation forstået som gensidig refleksion indlæggene imellem forekommer i større omfang på det horisontale end på det vertikale niveau. Dette hænger ikke nødvendigvis sammen med en mere ukvalificeret debat mellem borgere og politikere. I stedet kan det afspejle det forhold, at strømmen af information i debatten er kraftigst vertikalt. En stor del af efterspørgslen efter ny information foregår således fra borgerne til politikerne, mens en markant del af tilføjelsen af ny information går den anden vej. Borgerne bruger altså politikerne til at skaffe sig oplysninger og fakta og til at efterspørge konkrete holdninger. Samtidig tilføjes debatten dog også megen ny information ”ud i rummet”, således at informationsudvekslingen ikke er del af en fast relation.

³² Dette modsiger adskillige hidtidige undersøgelser af Internetdebatter. Især i en amerikansk kontekst er det blevet påpeget, at debatter på Internettet mest består af påstande uden bagvedliggende argumentation. Se f.eks. Davis, 1999.

Figur 5: overordnede tendenser i debatten. Figuren skal tjene til at sammenfatte vigtige træk ved debatten men kan selvsagt ikke afspejle alle relationer.

Vi kan nu sammenstille ovenstående konklusioner med deltageres opfattelse af debatten. Det er markant, at dobbelt så mange har vurderet debatten som en fri, åben og respektfuld dialog end som en serie af enetaler uden gensidig respekt. I op imod halvdelen af de gyldige besvarelser anføres debatten dog som værende en ting midt imellem de to yderpunkter. Det skal endvidere påpeges, at en stor del af deltagerne (hele 28%) ikke har taget stilling til spørgsmålet, hvilket kan tyde på, at de har haft svært ved at vurdere debattens karakter.³³

Spørgsmål: Hvad er dit indtryk af debatterne mellem deltagerne på www.nordpol.dk ?	Antal svar	%	% af gyldige svar (N=59)
Debatten er en åben og fri dialog, hvor deltagerne tager og giver, og hvor man prøver at møde argumenter med argumenter	20	24,4 %	33,9%
Debatten er hovedsageligt markeringer af egne synspunkter, hvor man ikke lytter til hinanden	10	12,2 %	17,9%
Debatten er en mellemting mellem de ovenstående udsagn	27	32,9 %	45,8%
Ved ikke	2	2,4%	3,4%
Ikke besvaret	23	28,1 %	-
I alt:	82	100%	100%

Tabel 7: Deltageres indtryk af debatten på Nordpol

Det overordnede billede af debatten er, at der har været lige så meget vertikal dialog (mellem borgere og politikere) som horisontal dialog indenfor de to grupper. Det var et eksplicit mål for Nordjyllands Amt at skabe denne vertikale dialog og derved mindske den ofte hævdede afstand mellem borgere og folkevalgte. Noget tyder på, at dette mål i hvert fald i nogen omfang er opfyldt, idet 59% af deltagerne udviser stor eller nogen tillid til, at politikerne lytter til de synspunkter, der

³³ Det kan dog også have forbindelse til det faktum, at præcist 28% af de adspurgte rent faktisk ikke har læst indlæg på Nordpol og derfor ikke ser sig i stand til at vurdere debatten.

fremføres i debatten. Kun godt 15% har meget lille eller ingen tillid.³⁴ Det hører dog med til billedet, at kun 72% af surveydeltagerne har besvaret spørgsmålet. Dette hænger formentlig sammen med, at 28% af deltagerne på tidspunktet for besvarelsen ikke havde læst indlæg i debatten.

Mere oplyste demokratiske deltagere?

Som sagt er det et afgørende træk, ikke bare ved modeller for deliberativt demokrati men for de fleste demokratiteoretikere siden Jefferson, at de lægger vægt på informerede og oplyste debattører. Nordjyllands Amt havde da også sat som et eksplicit mål for projektet, at øge borgernes kendskab til og viden om amtspolitik.

Spørger man deltagerne, svarede i alt lidt over halvdelen, at Nordpol.dk havde givet dem et øget kendskab til amtspolitiske forhold, mens lidt færre (42,7%) følte, at Nordpol.dk havde givet dem et bedre grundlag for at stemme ved amtsrådsvalget.

	Ja, meget	Ja, noget	Egentlig ikke	Nej, slet ikke	Ved ikke	Total (N=82)
Har www.nordpol.dk givet dig større kendskab til amtspolitiske forhold?	11,0 %	41,5 %	31,7 %	8,5 %	7,3 %	100%
Har www.nordpol.dk givet dig et bedre grundlag for at stemme ved amtsrådsvalget?	12,2 %	30,5 %	31,7 %	21,9 %	3,7 %	100%

Tabel 8: Deltagernes udbytte af at deltage på Nordpol.dk

Siden de første forsøg med teledemokrati i halvfjerdserne, har det gentagne gange været hævdet, at omfattende muligheder for at skaffe sig politisk information er en nødvendig forudsætning for en succesfuld og sand demokratisk debat.³⁵

På siden Nordpol.dk var der en lang række informative funktioner, ligesom man i debatten ved at klikke på de deltagende politikeres navne kunne skaffe sig oplysninger om personen og dennes parti. Deltagerne er efterfølgende blevet spurgt om deres interesse for disse forskellige informationer. Resultaterne bidrager både til at give et billede af, hvilke former for information, der er særligt vigtige for en demokratisk debat, ligesom de danner vigtige fingerpeg for fremtiden for Nordpol.dk og for design af demokratiske debatter på nettet i det hele taget.

³⁴ Selv om surveyets egentlige målgruppe var borgerne, kan det selvfølgelig ikke udelukke, at nogle politikere har svaret og dermed måske bidraget til en overdrevet positiv opfattelse af politikernes imødekommenhed ☺

³⁵ Se f.eks. Arterton, 1987

	Meget stor	Stor	Mellem	Lille	Ingen	Meget lille	Ved ikke	Total
Information om valget	13,41 %	39,02 %	26,83%	8,54 %	3,66 %	3,66 %	4,88 %	100%
Information om politikerne	24,39 %	25,61 %	28,05 %	10,98 %	3,66 %	3,66 %	3,66 %	100%
Information om partierne	15,85 %	30,49 %	28,05 %	13,41 %	3,66 %	3,66 %	4,88 %	100%
Debatten	23,17 %	31,71 %	21,95 %	10,98 %	3,66 %	6,10 %	2,44 %	100%
Quizen	2,44 %	6,10 %	19,51 %	20,73 %	19,51 %	19,51 %	12,20 %	100%
Kalenderen	0	9,76 %	15,85 %	26,83 %	12,20 %	25,61 %	9,76 %	100 %
Nyheder	4,88 %	28,05 %	36,59 %	13,41 %	4,88 %	4,88 %	7,32 %	100%

Tabel 9: deltagernes interesse for forskellige former for informationer tilbudt på Nordpol.dk

Resultaterne er sammenfattet i tabel 9. Den helt overordnede tendens er, at deltagerne interesserer sig mest for information om de opstillede partier og politikere og valget i sig selv. Debatten tiltrækker sig selvsagt også stor interesse som det vigtigste element af Nordpol.dk. Derimod er der ikke den store interesse for et tilhørende fænomen som den quiz, der blev lanceret for at tiltrække opmærksomhed omkring siden og gøre borgerne interesserede i at søge informationer. Fokusgruppemøderne på forhånd (ikke mindst blandt de unge vælgere) havde ellers afsløret, at det var et udbredt ønske fra borgerne, at siden blev forsynet med sådanne mere uformelle tiltag for at skabe interesse for projektet og afveksling på hjemmesiden. Noget tyder dog på, at borgernes interesse går på mere "traditionelle" måder at præsentere information på. Ligeledes havde en særlig service på siden, formidling af regionale nyheder i samarbejde med lokale medier, ikke så stor interesse som den mere målrettede politiske information.³⁶

Nordpols rolle på den politiske dagsorden

Det er ofte fremført, at fællesskaber på Internettet, deriblandt politiske debatter, blot er lukkede cirkler uden kontakt til eller fra den politiske dagsorden.³⁷ I tilfældet Nordpol havde man fra amtets side på forhånd gjort meget for at skabe opmærksomhed om projektet med reklamer i aviser, lokalradio, TV og på busser. Endvidere var der et formelt samarbejde med TV2/Nord om at levere nyheder til hjemmesiden Nordpol.dk. Endelig var det forventet, at den tætte tilknytning til en bestemt begivenhed (valgkampen) ville føre til mange referencer på kryds og tværs af de forskellige medier. Der var altså på forhånd grund til at antage, at debatten på Nordpol.dk ville udvise mere forbindelse til den politiske dagsorden i øvrige medier, end det hidtil har været tilfældet for netdebatter.

³⁶ Det sidstnævnte kan dog også skyldes, at borgerne havde mange andre muligheder for at tilegne sig de relevante nyheder, ikke mindst i traditionelle medier og på andre hjemmesider, hvorimod Nordpol.dk fremstod som et unikt, samlet sted for erhvervelse af politisk relevant information på nettet.

³⁷ Blandt andet hævdede i Jones, 1998:22

Nordpols kontakt med den øvrige politiske dagsorden

I forbindelse med analysen af de enkelte indlæg er det undersøgt, hvorvidt disse udviser kontakt til en ekstern dagsorden, enten ved at andre medier eller diskussioner danner input til debatten eller ved, at emner søges sat på dagsordenen i andre medier. Indlæg, der viste nogen forbindelse med en ekstern dagsorden blev inddelt i:

-Fra andre medier (eksplicitte henvisninger til emner og indlæg fra andre (traditionelle) medier såsom aviser, TV og radio)

-Fra øvrig dagsorden (eksplicitte henvisninger til den øvrige løbende dagsorden såsom diskussioner med venner eller på arbejdspladser samt øvrig debat på nettet)

-Til dagsorden (eksplicitte tegn på, at debatten søges strakt ud over dk.politik. Dette sker f.eks. ved, at en borger kontakter en politiker i en bestemt sag eller søger at udstrække debatten til andre medier, samt ved at politikere viser tegn på at tage indlæggets emne op til videre behandling udenfor Nordpol.dk).

	Fra andre medier		Fra øvrig dagsorden		Til dagsorden		Total:	Indlæg med udvist dagsordenskontakt ³⁸
Politiker => politiker	4	36,4%	4	36,4%	3	27,3%	11	19,6%
Politiker => borger	1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%	3	6,7%
Borger => borger	1	100%	0	0	0	0	1	10%
Borger => politiker	2	9,5%	3	14,3%	16	76,2%	21	35%
Ud i rummet	4	16,7%	4	16,7%	16	66,7%	24	35,3%
Total	12	20%	12	20%	36	60%	60	25.1%

Tabel 10: indlæggenes kontakt til en ekstern dagsorden fordelt på relation

Det ses at lige godt 25% af samtlige indlæg viser kontakt til en ekstern dagsorden. Det er en høj grad af kontakt i forhold til andre netdebatter som f.eks. dk.politik omtalt tidligere, hvor det tilsvarende tal "kun" er 8,7%. Totalt set er der langt større tendens til, at emner søges sat på den politiske dagsorden, end at emner og indlæg fra andre medier bringes ind i debatten. Tendensen er naturligt nok klarest i borgernes indlæg til politikerne og i indlæg postet "ud i rummet", mens politikere mere ligeligt tager emner op fra andre medier og viser tegn på at "gå videre" med et politisk spørgsmål. Blandt eksempler, hvor borgerne får politikere i tale, er sager om alkoholbehandling, revalidering, og ikke mindst handicapkørsel under Nordjyllands Trafikselskab, hvor en borger rent faktisk får indkaldt det ansvarlige udvalg til møde og derved får udløst et konkret politisk initiativ.

Nordpol.dk kan dermed i hvert fald i nogen omfang siges at varetage den dagsordensfastsættende funktion, der i litteraturen regnes som en vigtig funktion for en politisk offentlighed. Det ser dog ud til, at processen er mere succesfuld, når det drejer sig om enkeltsager end mere generelle politiske spørgsmål. Der er for eksempel ikke den store reaktion, når borgerne spørger efter initiativer til bevarelse af lokale arbejdspladser eller en forbedring af vilkårene for cyklister i Ålborg. Selv om debatten derved mere ligner en konsultationsproces mellem borgere og politikere end en almenorienteret offentlighedsproces à la Habermas, har borgerne i hvert fald fået et nyt medium til at få politikere i tale, og de relativt mange henvendelser til politikere tyder på, at muligheden udnyttes.

Eksterne emner og faktorerers indflydelse på debatten

Nordpols fokus var klart: amtspolitik. Der kan derfor også være grund til at belyse dagsordensspørgsmålet ud fra en lidt anden vinkel, nemlig hvorvidt eksterne dagsordener og spørgsmål virkede forstyrrende ind på debatten i forhold til dens erklærede mål. Især to forhold kunne på forhånd give anledning til overvejelser i den retning: uønskede emner og pludselige eksterne begivenheder.

Netdebatter er ofte præget af stærkt følelseladete debatter. Emner som kriminalitet og flygtninge/indvandrere har tenderet til at dominere umoderede debatter.³⁹ I tilfældet

³⁸ I procent af alle indlæg indenfor gruppen

Nordpol.dk kom der da også på et tidspunkt en del indlæg om retspolitik, som ikke umiddelbart var relevante for amtspolitik og derfor uønskede i debatten. Imidlertid kan de fleste af indlæggene tilskrives en bestemt person, der ikke engang er bosiddende i amtet. Denne benytter indlæggene til at promovere sin egen hjemmeside og argumentere imod den efter hans mening alt for slappe retspolitik. Vedkommende blev venligt men bestemt bedt om at finde et andet forum, som jeg skal vende tilbage til om lidt.

To pludselige eksterne begivenheder i perioden kunne også forventes at have indvirket på debatten. Terrorangrebene på USA 11. september kom, netop som debatten var startet. I alt fire indlæg omhandler dette emne, især er en kandidat til amtsrådet meget optaget af at argumentere imod krigshandlinger som svar på terroren. Tråden bliver dog ikke fulgt op, idet kandidaten får at vide, at ligegyldigt hvor forfærdelige, begivenhederne er, har det ikke relevans i en amtspolitisk debat. Udskrivelsen af Folketingsvalget til samme dag som amtsråds- og kommunalvalget kunne også have afsporet debatten, idet landspolitik generelt tiltrækker sig større mediefokus end lokalpolitik. Imidlertid resulterer denne begivenhed overraskende kun i tre specifikke indlæg, der alle omhandler det rimelige eller urimelige i at udskrive valget på samme tid som amts- og kommunevalget, noget der ikke kan siges at være helt irrelevant i forhold til amtspolitik. Selv om man mellem linierne i adskillige andre indlæg fornemmer landspolitiske drillerier, må man altså konstatere, at Folketingsvalget ikke fik den afsporende effekt på amtsdebatten på Nordpol.dk, som man kunne have frygtet ud fra et lokalpolitisk perspektiv.

Alt i alt fik eksterne effekter altså kun en begrænset effekt på debatten på Nordpol. Både borgere og politikere var i stand til at skelne mellem de forskellige niveauer.

Hvordan opretholdes og reguleres debatten?

På forhånd havde Nordjyllands Amt som sagt opstillet nogle retningslinjer for debatten. Alligevel var det målet, at debatten skulle være umodereret, dog således, at injurierende, racistiske eller på anden måde krænkende indlæg ville blive slettet. Der var kun et enkeltstående tilfælde, hvor der således måtte gribes ind, idet en borger postede fortrolige oplysninger fra en familieretlig sag. Ellers opretholder debatten stort set sig selv i den forstand, at debattører, der poster uvedkommende indlæg, som dem omtalt ovenfor, får at vide, at de skal holde sig til debattens emner.

Disse indlæg og andre, der tager stilling til debatten i sig selv (18 i alt), forekommer stort set i samme tone som resten af debatten, d.v.s. i overvejende grad præget af saglighed og respekt.

	Respekt	Saglighed	Ligegyldighed	Sarkasme	Hån/had	Totalt
Indlæg der indeholder debat omdebatten	33,3%	33,3%	11,1%	11,1%	11,1%	18
Alle indlæg	6,8%	52,0%	25,8%	11,3%	4,1%	239

Tabel 11: sammenligning af tonen i indlæg omhandlerende debatten og indlæg generelt

Nordpol.dk har dermed ikke været præget af den ”flaming” eller hadefulde reaktioner mod overtrædelsen af ”netiketten”, der som ofte har præget andre netdebatter.

³⁹ Se bl.a. Davis, 1999, Sproul og Faraj, 1995

Deltagerne og deres ressourcer

Sidst men ikke mindst skal vi se på, hvem der deltog i debatten på Nordpol.dk, enten som aktive deltagere eller blot som passive "lurkers". Det påstås ofte, at det er "Tordenskjolds soldater", der deltager i debatter på Internettet. Der findes kun i meget begrænset omfang internationale undersøgelser af deltagere i netdebatter og deres sociale karakteristika.⁴⁰ De fleste analyser har været fokuseret udelukkende på debattens indhold eller gjort sig spekulationer om fremtiden på baggrund af meget sparsomme data. De data, der findes, f.eks. fra Kommunalvalgsprojektet i 1997, antyder, at det er de i forvejen meget politisk aktive, der her får endnu et medium for deres udfoldelser, mens nye grupper ikke i nævneværdigt omfang bliver mobiliseret.

Om ikke Tordenskjolds soldater er det i hvert fald meget politisk aktive mennesker, der deltager på Nordpol.dk. Således er hele 25,6% medlem af et politisk parti, hvilket er fire gange så meget som for befolkningen som helhed. Endvidere er hver femte medlem af en anden politisk organisation, og hver tiende er medlem af lokale brugerråd. Begge tal må nok siges at være klart over befolkningsgennemsnittet.⁴¹

Hvad angår mere uformelle deltagelesformer har ikke mindre end 4/5 diskuteret politik med venner, familie og kolleger, mens 41,5% har deltaget i anden politisk debat på Internettet. Også deltagelse i borgermøder og direkte kontakt til politikere og embedsmænd er udbredt blandt deltagerne. Kun 7,3% har ikke deltaget i anden politisk aktivitet.

Spørgsmål stillet: Har du været politisk aktiv inden for de sidste 12 måneder? (N=82) ⁴²		
Formelle deltagelsesformer		
Medlem af politisk parti	21	25,6%
Medlem af interesseorganisation, græsrodsorganisation eller lignende	17	20,7%
Medlem af brugerorgan, ældreråd eller lignende	9	11,0%
Har været medlem af eller kandidat til Folketinget, kommunalbestyrelse eller amtsråd	8	9,8%
Uformelle deltagelsesformer		
Diskuteret politik med venner/familie/kolleger	66	80,5%
Deltaget i politisk debat på Internettet	34	41,5%
Deltaget i borgermøder, foreningsmøder el. lign. om politiske spørgsmål	32	39,0%
Kontaktet politiker eller embedsmand for at gøre indsigelse eller angive synspunkter på en sag	16	19,5%
Skrevet læserbrev i avis	10	12,2%
Ingen politisk aktivitet		
	6	7,3%

Tabel 12: Deltagernes øvrige politiske aktivitet

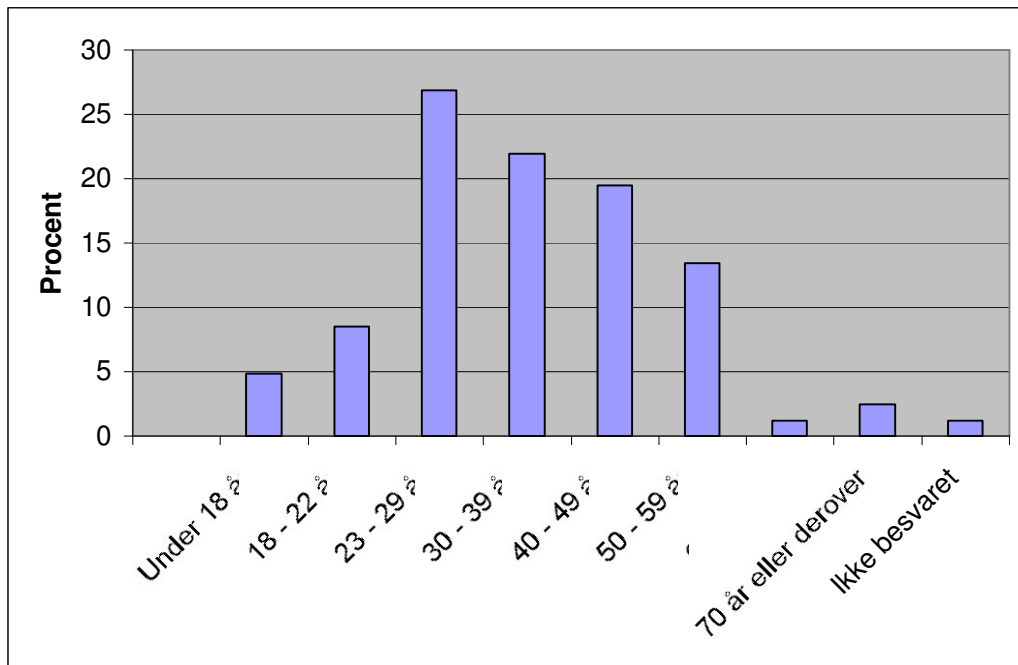
En anden tendens fra netdebatter, der genfindes på Nordpol.dk, er kønsfordelingen. Blandt debattens deltagere er 70,7% mænd og kun 29,3% kvinder. Selv om dette stadig er en markant skævhed, er der dog en langt større andel af kvinder end eksempelvis på et forum som dk.politik, hvor under 10% af deltagerne er kvinder.

⁴⁰ Forfatteren er i skrivende stund i gang med en større undersøgelse af deltagerne i Minnesota E-democracy, verdens hidtil mest omfattende forsøg med demokrati på nettet.

⁴¹ Det er meget svært at skaffe præcise tal for partimedlemskab, men de fleste skøn går på, at det er mellem 5 og 7% af befolkningen, der er medlem af et politisk parti, afhængigt af, hvordan man måler.

⁴² Hver enkelt deltager har haft mulighed for at angive flere svar. Procenttallene er derfor udregnet i forhold til antallet af svarpersoner.

Aldersfordelingen er mere ligelig, om end der kan spores en vis overvægt af yngre deltagere, mens de ældste aldersgrupper stort set er urepræsenterede. Det ses også, at det er lykkedes at mobilisere i hvert fald nogle førstegangsvælgere, men at man i langt højere grad har fået fat i ”anden- og tredjegangsvælgerne”, d.v.s. dem mellem 23 og 29 år.

Figur 6: aldersfordelingen for deltagerne på Nordpol.dk

Dette hænger blandt andet også sammen med det store antal studerende blandt deltagerne. Disse udgør op imod en tredjedel af deltagerne, mens også funktionærer og tjenestemænd synes at være overrepræsenteret.

Spørgsmål stillet: Hvad er dit nuværende erhverv? (N=82)		
Ufaglært arbejder	2	2,44 %
Faglært arbejder	8	9,76 %
Funktionær/tjenestemand	29	35,37 %
Selvstændig	4	4,88 %
Studerende	24	29,27 %
Elev/lærling	1	1,22 %
Ude af erhverv (pensionist, førtidspensionist, efterløn)	7	8,54 %
Arbejdsledig	4	4,88 %
Andet	3	3,66 %

Tabel 13: Deltagernes erhverv

Dette mønster er endnu mere tydeligt, når man spørger til deltagernes uddannelse. Over en tredjedel har eller er i gang med en lang videregående uddannelse, og over 60% har en videregående uddannelse i det hele taget.

Spørgsmål stillet: Hvilken uddannelse har du? (Marker det højeste alternativ, som du har afsluttet eller er i gang med) (N=82)		
Folkeskole eller tilsvarende (7-10 års skolegang)	6	7,32 %
Læreplads eller udlært i et fag	10	12,20 %
Gymnasial uddannelse	14	17,07 %
Kortere videregående uddannelse	3	3,66 %
Mellemlang videregående uddannelse	16	19,51 %
Længere videregående uddannelse	31	37,80 %
Andet	2	2,44 %

Tabel 14: Deltagernes uddannelse

Endelig er der tale om meget aktive internetbrugere, idet 89% af deltagerne bruger Internettet hver dag, mens 10% bruger det et par gange om uge. Kun en enkelt deltager nøjes med at være online et par gange om måneden. Noget tyder altså på, at politisk deltagelse på Internettet går hånd i hånd med et højt og dagligt internetforbrug.

Billedet af deltagerne på Nordpol.dk er altså, at der er tale om en flok gennemgående højtuddannede, politisk aktive mennesker, der overvejende er studerende eller ansat i den offentlige sektor og som bruger Internettet flittigt. Det sidstnævnte kan næppe overraske. Det er klart, at debatter på Internettet overvejende tiltrækker sådanne brugere, også fordi det forudsætter daglig internetadgang (og helst hjemmefra) at være i stand til at følge med i debatten. De øvrige egenskaber ved deltagerne stemmer også godt overens med resultaterne fra min undersøgelse af dk.politik, hvor stort set tilsvarende fordelinger af erhverv og uddannelse kan iagttages.

Nordpols design og dets betydning

Efter ovenstående gennemgang kan der være grund til afslutningsvist at berøre den fysiske og tekniske udformning af Nordpol.dk og dennes betydning for projektets og især debattens forløb.

Som Jenny Preece har påpeget, spiller designet en stor rolle for online fællesskabers succes. Brugervenlighed er naturligvis den afgørende faktor for, at en debat som på Nordpol overhovedet kan komme i gang, men derudover sætter fællesskabets tekniske karakteristika i høj grad rammerne for socialiteten.⁴³ Det er derfor ikke ligegyldigt, hvordan man udformer et projekt som Nordpol.

Debatform, geografi og styring – nogle konsekvenser

Som sagt havde man fra et tidligt tidspunkt inddraget projektets målgrupper, ikke mindst førstegangsvælgerne, i overvejelser om designet af siden og debatten. Derved tilsligtede man bl.a. at undgå nogle af de fejltagelser i forbindelse med projekterne for kommunalvalget i 1997, hvor det er blevet påpeget at design og tekniske muligheder havde prioritet over brugernes faktiske ønsker og behov.⁴⁴

Brugernes tilbagemeldinger fra de forudgående fokusgruppemøder fik reel betydning i udformningen af sidens og debattens form, og derved kom mange forskellige grupper, både amtets ansatte, politikerne, borgerne samt Kommunedatas personale, der stod for de tekniske løsninger, til at få indflydelse på det endelige design. Som sådan var udformningen meget gennemtænkt. I den løsning, der blev valgt, var man på flere områder meget tæt på den ide, der ligger bag Minnesota E-democracy, et af verdens hidtil mest succesfulde forsøg på at øge den politiske deltagelse ved hjælp af Internettet.⁴⁵ Således var den tætte geografiske tilknytning til et bestemt område samt en umodereret debat med mulighed for at fjerne injurierende og krænkende indlæg vigtige fællestræk ved begge projekter. Derimod valgte man på Nordpol.dk at debatten skulle foregå på en webside, mens den på Minnesota E-democracy foregår ved hjælp af e-mail lister. Man valgte altså en pull-teknologi, hvor brugerne aktivt skal gå ind og læse indlæg frem for en push-teknologi, hvor de modtager debattens indlæg som e-mails. Fordele og ulemper ved de to metoder er meget omdiskuteret, om end debat på websider forekommer at være klart mere udbredt.⁴⁶

Udover debatten tilbød websiden informationer om politikere, partier og amtets arbejde samt lejlighedsvis såkaldt chat mellem borgere og politikere. Mens selve debatten som nævnt mere end indfrie forventningerne, blev chatten noget af en fuser. Dette element af live-dialog mellem borgere og politikere var primært medtaget for at søge at inddrage de yngre vælgere, og det var da også de yngre kandidater, der stillede op til chatten. Selv om chatten blev lanceret under pæn mediebevågenhed, var det vurderingen, at den aldrig fik den store succes. Deltagerantallet var generelt skuffende, og indlæggene var ikke præget af den samme dialog og saglighed som resten af debatten.⁴⁷ Denne erfaring bekræfter mere teoretiske tilgange til chat som politisk debatform, hvor det hævdes, at den umiddelbarhed og hastighed, hvormed chatten foregår, umuliggør refleksion, stillingtagen og kvalificeret debat.⁴⁸

Det meste af debatten på Nordpol var styret gennem forudbestemte kategorier, hvor debattørerne stort set holdt sig inden for det relevante emne. For at modvirke, at disse rammer blev for snævre, og åbne for fri debat havde man fra amtets side også oprettet en kategori med yderligere emner. Her kom en del af debatten, i alt 18 indlæg, hurtigt til at dreje sig om amternes fremtid og en

⁴³ Preece, 2001: 27

⁴⁴ Vurdering indhentet i samtale med medlem af Kommunedatas tekniske personale forud for Nordpols start.

⁴⁵ Hvilket er ret bemærkelsesværdigt, idet ingen af folkene bag Nordpol.dk på det tidspunkt havde hørt om Minnesota E-democracy.

⁴⁶ Således vil Steven Clift, grundlæggeren af Minnesota E-democracy, til enhver tid påstå, at e-mail-lister er langt mere effektive end websider, fordi deltagerne får indlæggene i deres e-mail indbakke, og derved tvinges til at tage stilling til eller i det mindste at slette indlæggene frem for at gå ind på en webside, som man er tilbøjelig til at glemme at besøge.

⁴⁷ Endvidere måtte et par chat-arrangementer i samarbejde med TV2/Nord opgives, da stationen ændrede sendeflade p.g.a. Folketingsvalget.

⁴⁸ Hill & Hughes, 1998: 130-31

mulig nedlæggelse. Denne debat fik derfor en særskilt kategori under ”yderligere emner”. Resten af debatten under ”yderligere emner” udgjordes af i alt 44 indlæg. Ved at se på karakteren af disse indlæg kan man belyse, hvorvidt styringen af den øvrige del af debatten har været en fordel i den forstand, at den har bidraget til at holde debatten på sporet.

Det er klart, at ”yderligere mener” er det naturlige forum for indlæg, deltagerne ikke føler passer ind i de øvrige kategorier. Nogle indlæg var dog fejlanbragt og burde have været inden for de faste kategorier. I alt 8 var uvedkommende i den forstand, at de omhandlede emner, der gjorde, at de burde have været postet under andre kategorier. Dette gjorde sig især gældende for indlæg om trafik og miljø. På et tidspunkt gjorde en deltager opmærksom på dette, og resten af trafikdebatten derefter rykkede til den relevante kategori.

Mange debattører benyttede dog de mere frie rammer til at føre decideret valgkamp. Fire indlæg kan betragtes som ren kandidatpromovering, mens i alt 13 indlæg rummer angreb på andre personer eller partier, gående fra det mildt ironiserende til det decideret hadske. Her var altså en kategori, hvor de kunne få luft for deres synspunkter. Personangrebene blev flere gange gengældt men i øvrigt ignoreret af debattens øvrige deltagere. Endelig var det inden for ”yderligere emner, at man fandt de omtalte indlæg om retspolitik og eksterne begivenheder.

Erfaringen viser os altså, at debatten let afspores, når der lægges op til mere fri debat. Man kan derfor nok konkludere, at de ”faste rammer” for debatten har bidraget positivt til at holde den fokuseret. Dette fokus er som nævnt også blevet opretholdt i den løbende dialog mellem deltagerne, og regulering fra amtets side har stort set været overflødig. I den forstand ligger Nordpol tæt på et ideal om en ”selv-regulerende” debat.

Debattens forløb og effekter – brugernes vurderinger

I den løbende dialog om debatten, der også foregik på Nordpol, og i de efterfølgende evalueringer var der blandt de deltagende udbredt tilfredshed med forløbet. Selv politikere, der i starten var skeptiske, giver udtryk for, at de har oplevet debatten som en positiv erfaring, der afgjort bør fortsættes også efter valget. Hele 84% af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen giver således udtryk for dette.

Det regionale fokus blev af mange deltagere fremhævet som en stor fordel, idet sager tæt på borgernes dagligdag motiverer mere og giver øget lyst til selv at komme med input. Det var derfor vurderingen, at Nordpol også fremover bør vies til debat af amtsrådets arbejde og politiske emner af relevans for Nordjylland.

Mens selve projektets form samt debattens indhold og forløb efterfølgende høstede roser blandt mange af deltagerne, blev det påpeget, at den store svaghed var projektets fortsat begrænsede rækkevidde. Politikerne fremhævede efterfølgende, at en internetdebat bør kunne trække flere deltagere i forhold til amtets indbyggertal, ellers ville de foretrække at bruge deres kræfter på mere traditionelle medier, der fortsat har opmærksomheden hos et stort flertal af borgerne. Omvendt fremhævede borgerne vigtigheden af, at politikerne deltager i større tal, end det var tilfældet. Mange politikere havde fortsat valgt at holde sig udelukkende til mere traditionelle former for promovering og dialog med vælgerne, ligesom konkurrerende fora på Internettet såsom diverse bynet, andre politiske sider og politikernes personlige sider udgjorde konkurrenter til Nordpol. På den måde lykkedes det altså ikke helt at få den politiske debat på Internettet samlet omkring ét forum.

Konklusion

Den overordnede konklusion er, at Nordpol må betegnes som en demokratisk succes, både når man sammenligner den med de forudgående kvantitative forventninger, og når man vurderer selve debatten mere kvalitativt. Deltageren udviste en høj grad af åbenhed og respekt, der var livlig dialog indenfor alle relationer, måske med dialog borgerne imellem som en undtagelse

Samtidig skal det dog fastslås, at selv om debatten kvantitativt blev en succes i forhold til de vel pessimistiske forventninger, var det stadig en forsvindende lille del af amtets indbygger, der deltog. Dette skal dog sammenholdes med den generelt lave politiske deltagelse, der var et af udgangspunkterne for projektet. Amtspolitik regnes generelt ikke for så interessant som landspolitik, og tilmed kom der et folketingsvalg, der kunne have overskygget debatten fuldstændigt. At dette ikke skete, viser trods alt et vist engagement og en succesfuld debat. Deltagerne holdt sig stor set til amtspolitikken, om end det blev til mere eller mindre åbenbare landspolitiske drillerier politikerne imellem.

Hvad angår adgangen til diskussionen skulle man umiddelbart forvente, at den var blevet lettet i forhold til Kommunalvalg 1997, idet omkring dobbelt så mange i dag har internetadgang. Der er dog ikke umiddelbare tegn på, at man har mobiliseret nye grupper til politisk deltagelse, idet billedet af deltagerne viser en forsamling, der i forvejen er meget politisk aktive. Denne manglende inklusion er stadig et problem ud fra et demokratiteoretisk perspektiv, både hvad angår uligheder mellem deltagerne og antallet af deltagere i det hele taget. Den typiske deltager er en yngre, højtuddannet mand, der bruger Internettet flittigt. Deltagelse synes i meget høj grad knyttet til uddannelse og tekniske ressourcer (daglig internetadgang). Som sådan kan debatter på Internettet sammenlignes med en habermasiansk borgerlig offentlighed i 1700-tallet. Der er tale om en overvejende kvalificeret debat for et begrænset antal deltagere, og selv om Nordpol har haft en langt større effekt på den politiske dagorden end eksempelvis dk.politik, må man nok konkludere, at der stadig er lang vej, før debatter på nettet har samme rækkevidde og betydning som debatter i TV og aviser.

I vurderingen af projektets overordnede succes og design, peger Nordpol.dk i retning af nogle af de samme konklusioner, man har høstet i forbindelse med Minnesota E-democracy: det er lettest at holde en debat gående, når den har en fysisk (geografisk) tilknytning. Samtidig virker eksplicite men tolerante retningslinier fremmende for en debat, der så tenderer til at regulere sig selv. Kun i helt enkeltstående tilfælde, måtte moderatorer gribe ind. Det viste sig også på Nordpol, at netdebatter meget hviler på skuldrene af ildsjæle, enten til at starte debatten eller holde den gående. Således blev enkelte særligt ivrige politikere en overgang ret dominerende i debatten. Involvering i netdebatter har endvidere en cirkulær effekt. Jo flere deltagere, jo mere debat. Selv om både borgere og politikere efterfølgende siger, at den anden gruppe burde have deltaget i endnu større omfang, kan Nordpol på dette punkt betegnes som en relativ succes, i og med at politikere stod for startindlæg der provokerede/inspirerede borgere til at svare. Dermed var debatten sparket i gang og blev ikke blot endnu et af de talrige halvtomme fora for netdebat.⁴⁹

Skal man endelig overordnet vurdere debattens funktion og rækkevidde, er billedet, at det har været en blanding af en debat meget lig den i traditionelle læserbrevsspalter og en konsultationsproces borgere og politikere imellem, hvorunder der også er foregået en vis dagsordensfastsættelse. Nogle ville sikkert argumentere for, at involveringen af politikerne overskygger eller blokerer for den horisontale debat borgerne imellem. Politikerne bliver de centrale aktører i og med, at debatten meget centrerer omkring konsultation mellem borgere og

⁴⁹ Som eksempler kan blot nævnes tidligere forsøg som argument.dk og debat.dk. Sidstnævnte eksisterer ikke længere, mens førstnævnte domæne er overtaget af Computerworld til læserdebat.

politikere og indbyrdes valgkamp mellem politikerne. Hertil kan man svare, at netop inddragelsen af politikerne synes at have bidraget til borgernes interesse og dermed projektets succes. Angående ”valgkampen” politikerne imellem, er der grund til at formode, at den vil aftage, når Nordpol fortsættes efter valget og mere kommer til at omhandle amtsrådets daglige arbejde. Om debatten så til gengæld kan tiltrække sig den opmærksomhed, der fulgte med en valgkamp og det massive mediefokus og, er et spørgsmål, kun tiden kan afgøre.

Dette ovenstående billede af debatten bekræftes, når deltagerne bliver bedt om at sammenligne Nordpol med andre kendte debatformer. De har kunnet give mere end et svar, og derved kommer antallet af svar op på 122. Heraf sammenligner 35% Nordpol med en læserbrevsdebat og 16% med en uformel politisk diskussion med venner, familie og kolleger. Dette tegner altså billedet af en horisontal debat, om end læserbreve naturligvis også undertiden bruges til at få politikerne i tale. En anden del af svarene fremhæver den vertikale dimension af Nordpol, idet tilsammen 33% sidestiller Nordpol med et borgermøde eller en skriftlig kontakt til politikerne, to traditionelle måder at få de folkevalgte i tale på. Som sådan fremhæver deltagerne altså både Nordpols horisontale og vertikale dimension. Nordpol er overvejende debat, men også konsultationsdimensionen er vigtig. Vi får altså bekræftet billedet af, at Nordpol har tjent mere end et formål.

Spørgsmål: Hvis du skulle sammenligne det at deltage i debatten på www.nordpol.dk med andre former for politisk deltagelse, hvad synes du så, det mest ligner? (marker evt. flere svarmuligheder) (N=122)		
At skrive læserbrev/indlæg til en avis eller tidsskrift	43	35,25 %
At deltage i et borgermøde	20	16,39 %
At kontakte politikerne skriftligt	20	16,39 %
At kontakte politikerne mundtligt	3	2,46 %
At diskutere politik med venner, kollegaer eller familie	20	16,39 %
Ved ikke	10	8,20 %
Andet	6	4,92 %
I alt	122	

Tabel 15: Deltagernes vurdering af Nordpol i forhold til andre debatformer

Det er vigtig at tage sådanne konklusioner til efterretning. Først og fremmest skal man tage stilling til formålet med sådanne demokratiske projekter. Hvor Kommunalvalgsprojektet i 1997 lidt havde karakter af ”vi gør det, fordi Internettet er nyt og spændende og fordi, man kan”, havde Nordpol klare eksplicite mål om at øge borgernes viden og engagement i amtspolitik og fremme dialogen mellem borgere og politikere. Om målet er debat, konsultation, dagsordensfastsættelse eller bidrag til den politiske styring, synes det helt afgørende for demokratiske projekter, at man har en klar målsætning. På den måde udnyttes Internettets særlige demokratiske fordele, i stedet for at det blot bliver endnu et lidt succesfuldt medium for demokrati, hvor fokus er på teknologien.

Erfaringerne fra Nordpol forsyner os ikke med en fuld facitliste for fremtidige demokratiprojekter, men det viser, at nettet kan anvendes til at skabe dialog mellem borgere og politikere. Samtidig forsyner det os med en række vigtige erfaringer om mekanismer i netdebatter og betydningen af design og brugerinvolvering, som kan danne baggrund for Nordpols fortsatte forløb og for andre fremtidige projekter.

Litteratur

- Arterton, Christopher (1987). *Teledemocracy - Can Technology Protect Democracy*, Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Barber, Benjamin (1984). *Strong Democracy*, Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Bryan, Cathy, Rosa Tsagarousianou & Damian Tambini (1998). "Electronic democracy and the civic networking movement", pp. 1-17 i Rosa Tsagarousianou, Damian Tambini & Cathy Bryan (editors), *Cyberdemocracy - Technology, Cities and Civic Networks*, London: Routledge.
- Davis, Richard. (1999). *The Web of Politics – the internet's impact on the american political system*, New York, Oxford University Press.
- Ess, Charles (1996). "The Political Computer: Democracy, CMC and Habermas", pp. 197-230 i Charles Ess (editor), *Philosophical Perspectives on Computer-Mediated Communication*, Albany: State University of New York Press. Nordjyllands Amt 2002
- Fishkin, James (1991). *Democracy and deliberation : new directions for democratic reform*, New Haven : Yale University Press.
- Gutmann, Amy & Dennis Thompson (1996). *Democracy and disagreement*, Cambridge, Mass. : Belknap Press of Harvard University Press,
- Graham, Gordon (1999). *the Internet:// a philosophical inquiry*, London: Routledge.
- Habermas, Jürgen (1975) (1962). *Borgerlig offentlighet - dens framvekst og forfall : henimot en teori om det borgerlige samfunn.*, oversettere Helge Høibraaten og Jon Øien Elling Schwabe-Hansen, Oslo: Fremad.
- Hill, Kevin A. & John E. Hughes (1998). *Cyberpolitics - Citizen Activism in the Age of the Internet*, Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Hoff, Jens, Karl Löfgren & Sune Johansson (1999). *Internet og demokrati - Erfaringer fra kommunalvalget 1997*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Jones, Steven G. (1998). "Information, Internet and Community: Notes Toward an Understanding of Community in the Information Age", pp. 1-34 i Steven G. Jones, *Cybersociety 2.0. - Revisiting Computer-Mediated Communication and Community* , revised, Thousand Oaks, CA, USA: Sage Publications.
- Lewis, Wendy Bay (1999). "Digital democracy: restoring citizens' trust", *Public Management*, 81, 3, p. 6ff.
- Linaa Jensen, Jakob (2001). "Politisk offentlighed på Internettet" i *Politologiske Studier*, 4. årgang, nr. 4, december 2001.
- Preece, Jenny (2000). *Online Communities: Designing Usability, Supporting Sociability*. Indianapolis: John Wiley & Sons.
- Shapiro, Andrew (1999a). *The Control Revolution* , New York: Public Affairs.
- Sproull, Lee S. and Samer Faraj (1995). "Atheism, sex, and databases: The net as a social technology". In Brian Kahin and James Keller (eds.), *Public Access to the Internet*, pp. 62-81. Cambridge: The MIT Press.
- Weber, Robert (1990): *Basic content analysis*, Sage, Newbury Park

